

Література:

1. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальностями напрямку 0501 - «Економіка і підприємництво» / Кол. авт. під заг. керів. А.Ф. Павленка. - К.: КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2006. - 128 с.
2. Аксьонова О.В. Методика викладання економіки: Навч. посібник - К: КНЕУ, 1998. - 280с.
3. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. - М.: Высшая школа, 1991. - 208с.
4. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті, - К.: КНЕУ, 1999 - 128 с.
5. Стежко Г.П Стежко З.В. Роль активних форм навчання у формуванні особистості учня //Збірка наукових праць Теоретико-методичні основи виховання творчої особистості учнів в умовах позашкільних навчальних закладів. - 2006. - // Ч. 2. С. 155-161.
6. Поліщук І. Ф. Підвищення рівня професійної підготовки студентів економічних спеціальностей засобами ігрових форм навчання: Автореферат дис. канд. пед. наук: 13.00.04 /ІФ. Полещук; Ін-т вищ. освіти АПН України. - К, 2005 - 20 с.
7. Левочко Марія Теодозіївна. Професійна підготовка молодших спеціалістів з бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації: дисертація канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. - К, 2003.

УДК 371.471 (075.8)

ЯЦЕНЮК Н.І.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО АНАЛІЗУ ПІДРУЧНИКА З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті розкриті основні підходи до ознайомлення майбутніх учителів іноземної мови з особливостями побудови підручників з німецької мови для початкової школи (на прикладі підручників Н. Басай та З. Павлюк).

Ключові слова: підручник з німецької мови, початкова школа, комунікативна компетенція, оцінювання, анкетування.

Аннотация. В статье раскрыты главные подходы к ознакомлению будущих учителей иностранного языка с особенностями построения учебников по немецкому языку для начальной школы (на примере учебников Н.Басай и З.Павлюк).

Ключевые слова: Учебник немецкого языка, начальная школа, коммуникативная компетенция, оценка, анкетирование.

Annotation. The article deals with teachers practical recommendations as for improving text books on foreign language for primary school; descriptive analysis of textbooks on German by N. Basay and Z. Paviuk has been done.

Keywords. Book on German, primary school, communicative competence, evaluating, survey.

Проблема навчання іноземної мови молодших школярів стала особливо актуальною у сучасному житті. Думки багатьох учених, методистів, психологів сходяться на тому, що, по-перше, саме в такому віці дитина має величезне бажання і задатки до оволодіння іноземною мовою, і, по-друге, пам'ять її швидко схоплює інформацію, якщо подають її вміло й ненав'язливо [7].

Одним із основних чинників засвоєння учнями іноземної мови є належна фахова підготовка майбутніх учителів.

Наявний науковий фонд дає підстави стверджувати, що зазначеної проблеми стосується чималий масив досліджень. Виокремимо найбільш важливі напрями:

- формування особистості вчителя як суб'єкта діяльності, цілісності його професійно-педагогічної підготовки (С. Гончаренко, В. Кравець, М. Сметанський);

автора значний акцент робиться на рідну мову, багато завдань відводиться на переклад текстів, діалогів, а у книзі першого такі завдання відсутні.

Деякі вчені вважають надмірну увагу до перекладу крайньою, оскільки зникає момент спонтанності: думка має виникати без попереднього перекладу. «Мислення іноземною мовою - це саме той ідеал, якого кожен учитель бажає досягти у своїх учнях [5, 27]». Ми не заперечуємо цієї думки, але дотримуємось дещо іншої позиції. Враховуючи вікові особливості молодших школярів та закономірності засвоєння іноземної мови, вважаємо, що завдання на переклад повинні мати місце у зазначених підручниках. На початковому етапі вивчення іноземної мови неможливо усунути рідну мову із навчального процесу.

На думку окремих науковців (Салістра І. та ін.), при вивченні іноземної мови необхідно «відштовхуватись» від рідної, оскільки учні думають на рідній мові. За словами авторів цього підходу, застосування перекладу з іноземної мови на рідну і навпаки є закономірним на протязі усього навчання іноземної мови [8].

Вправам на повторення у книзі З. Павлюк відводиться цілий розділ вкінці підручника, який складається переважно із письмових завдань. Ми вважаємо, що завдань на повторення у цьому підручнику варто збільшити, адже чим частіше учні повторюватимуть, тим краще вони будуть запам'ятовувати.

Як позитивний момент обох підручників виділимо їх поліграфічне оформлення, достатню кількість ілюстрацій та якісну збалансованість кольорової гами.

Відомо, що одним із важливих методів оцінювання підручників з іноземної мови є думка вчителів. З цією метою ми зі студентами провели анкетування учителів німецької мови, які працюють за аналізованими підручниками.

Приблизно 90% опитаних учителів вважають підручники «Guten Tag» Н.Басай та «Deutsch» З.Павлюк такими, що відповідають критеріям якості та навчальній програмі і забезпечують формування у учнів загальнонавчальних умінь і навичок.

На високому рівні педагоги оцінили виховний потенціал цих навчальних книг. Опитані майже однотайно вважають, що навчальний матеріал обох підручників спрямований на формування в учнів почуття прекрасного, естетичної культури, виховання морально-етичних норм та загальнолюдських гуманістичних цінностей. Позитивно відгукнулися учителі й про теоретичний, практичний та ілюстративний матеріал аналізованих книг. Вони вважають, що цей матеріал безпосередньо впливає на формування у молодших школярів почуття прекрасного, поваги одне до одного, дружнього ставлення до народу, мова якого вивчається, дбайливого ставлення до природи та відповідальності за її збереження. Оформлення підручників викликає зацікавленість у дітей, а навчальний матеріал спонукає їх до вивчення предмета.

У процесі анкетування нам вдалося з'ясувати ряд недоліків, які, на думку педагогів, притаманні цим підручникам. Суттєвим недоліком вони вважають те, що впрями у цих книгах не є різноманітними за формою і змістом; зазначають також недостатню кількість різноманітних завдань.

Частина опитаних (54% - підручник З. Павлюк та 36% - Н. Басай) зазначають, що навчальний матеріал обох підручників викладено недоступно для самостійного опрацювання учнями, окремі вправи не відповідають віковим особливостям молодших школярів.

Під час аналізу якості зазначених за критерієм рубрики «мова підручника» 20% опитаних вважають тексти навчальної книги З. Павлюк перенасиченими важкою для сприйняття молодшими школярами лексикою, та зазначають, що окремі є великими за обсягом. Решта опитаних педагогів вважає мову підручника доступною для дітей цього віку. Що стосується навчальної книги Н. Басай, то

монологічним дає підстави стверджувати, що мова підручника є простою, доступною для дітей цього віку.

На початку кожного уроку учні працюють над вимовою окремих слів, звуків, слухаючи автентичні вправи з аудіокасети. Фонетичні вправи присутні на уроках у всіх підручниках для 2-го, 3-го та 4-го класів [9; 10; 11]. Після фонетичної зарядки автор пропонує проводити невідготовлене мовлення, яке допомагає створити невимушену доброзичливу атмосферу у класі, налаштувати учнів на активну діяльність на уроці. Автор книги вважає, що невідготовлене мовлення дає дуже багато для організації навчального процесу і фрази, які часто повторюються, без зайвих зусиль засвоюються учнями, і з кожним разом все більше і більше витісняють з уроку рідну мову, переходячи з пасивних в активні.

Як позитивний момент відзначимо й те, що автор використовує поурочну побудову підручника з німецької мови. Це суттєво допомагає вчителю у тематичному плануванні навчального матеріалу. Вправи для закріплення подані у порядку зростання - від простого до складного (від репродуктивних вправ за зразком - до творчих завдань). Вони дають можливість вчителю варіювати тематичне планування, здійснювати диференціацію тощо. Така поурочна побудова підручника запобігатиме перевантаженню учнів внаслідок нераціональної побудови й організації навчального процесу. Взагалі, увесь підручник побудований так, щоб не тільки навчити дітей логічно і творчо мислити, спостерігати, порівнювати, робити висновки, а й забезпечити належне виховання молодших школярів у всіх його аспектах: патріотичному, естетичному, трудовому тощо. Велику інформативну цінність мають також ілюстрації.

«Зміст підручника має формувати у учнів різносторонні інтереси, сприяти всебічному розвитку, показувати різні сторони навколишнього світу» [6, 15].

Нова лексика, граматичний матеріал подається наприкінці уроку без перекладу і позначається рубрикою «Merkt each» («Запам'ятайте»). Є різні варіанти введення нової лексики, але у цьому випадку автор покладається на творчість учителя. У кінці підручника подано словничок з перекладом лексики рідною мовою, який розроблено за темами підручника.

Побудова навчальних книг «Guten Tag» Н. Басай - тематична [2; 3; 4]. Для того, щоб допомогти учням опанувати німецьку мову, навчитися читати, писати і спілкуватися німецькою, автор вводить у підручник персонажі - бобреня Тім, мишеня Томі і сороку Хельгу. Ці персонажі, на думку Н. Басай, зроблять навчання захоплюючим. Щоб зацікавити дітей, автор проводить спочатку діалог із персонажами підручника, а потім пропонує дітям виконати їх ролі.

Кожен наступний підручник є логічним продовженням попереднього і у кожному присутні ті ж самі персонажі. Кожна тема містить діалоги, полілоги, тексти, вірші, пісні, римування, лічилки.

Як зазначає ряд науковців[5; 7], підручник вважається доступним тоді, коли у ньому є вправи на повторення. Н. Басай відводить завданням на повторення рубрику, яка міститься у кінці кожного розділу («Wir wiederholen»). Дана рубрика включає лексичні, граматичні, творчі завдання. Повторюються мовленнєві зразки, вірші, лічилки, пісні, проводяться різноманітні ігри.

Досить оригінально і вдало, на нашу думку, автор подає лексику: кожному новому слову відповідає ілюстрація. Учні за допомогою малюнка зможуть без великих перешкод здогадатися значення слова. Трапляється також, коли переклад подається у дужках рідною мовою. Саме цим відрізняється підручник Н. Басай від підручника З. Павлюк. Відмінність полягає ще й у тому, що у книзі другого

автора значний акцент робиться на рідну мову, багато завдань відводиться на переклад текстів, діалогів, а у книзі першого такі завдання відсутні.

Деякі вчені вважають надмірну увагу до перекладу крайньою, оскільки зникає момент спонтанності: думка має виникати без попереднього перекладу. «Мислення іноземною мовою - це саме той ідеал, якого кожен учитель бажає досягти у своїх учнях [5, 27] ». Ми не заперечуємо цієї думки, але дотримуємось дещо іншої позиції. Враховуючи вікові особливості молодших школярів та закономірності засвоєння іноземної мови, вважаємо, що завдання на переклад повинні мати місце у зазначених підручниках. На початковому етапі вивчення іноземної мови неможливо усунути рідну мову із навчального процесу.

На думку окремих науковців (Салістра І. та ін.), при вивченні іноземної мови необхідно «відштовхуватись» від рідної, оскільки учні думають на рідній мові. За словами авторів цього підходу, застосування перекладу з іноземної мови на рідну і навпаки є закономірним на протязі усього навчання іноземної мови [8].

Вправам на повторення у книзі З. Павлюк відводиться цілий розділ вкінці підручника, який складається переважно із письмових завдань. Ми вважаємо, що завдань на повторення у цьому підручнику варто збільшити, адже чим частіше учні повторюватимуть, тим краще вони будуть запам'ятовувати.

Як позитивний момент обох підручників виділимо їх поліграфічне оформлення, достатню кількість ілюстрацій та якісну збалансованість кольорової гами.

Відомо, що одним із важливих методів оцінювання підручників з іноземної мови є думка вчителів. З цією метою ми зі студентами провели анкетування учителів німецької мови, які працюють за аналізованими підручниками.

Приблизно 90% опитаних учителів вважають підручники «Guten Tag» Н.Басай та «Deutsch» З.Павлюк такими, що відповідають критеріям якості та навчальній програмі і забезпечують формування у учнів загальнонавчальних умінь і навичок.

На високому рівні педагоги оцінили виховний потенціал цих навчальних книг. Опитані майже однотайно вважають, що навчальний матеріал обох підручників спрямований на формування в учнів почуття прекрасного, естетичної культури, виховання морально-етичних норм та загальнолюдських гуманістичних цінностей. Позитивно відгукнулися учителі й про теоретичний, практичний та ілюстративний матеріал аналізованих книг. Вони вважають, що цей матеріал безпосередньо впливає на формування у молодших школярів почуття прекрасного, поваги одне до одного, дружнього ставлення до народу, мова якого вивчається, дбайливого ставлення до природи та відповідальності за її збереження. Оформлення підручників викликає зацікавленість у дітей, а навчальний матеріал спонукає їх до вивчення предмета.

У процесі анкетування нам вдалося з'ясувати ряд недоліків, які, на думку педагогів, притаманні цим підручникам. Суттєвим недоліком вони вважають те, що вправи у цих книгах не є різноманітними за формою і змістом; зазначають також недостатню кількість різнорівневих завдань.

Частина опитаних (54% - підручник З. Павлюк та 36% - Н. Басай) зазначають, що навчальний матеріал обох підручників викладено недоступно для самостійного опрацювання учнями, окремі вправи не відповідають віковим особливостям молодших школярів.

Під час аналізу якості зазначених за критерієм рубрики «мова підручника» 20% опитаних вважають тексти навчальної книги З. Павлюк перенасиченими важкою для сприйняття молодшими школярами лексикою, та зазначають, що окремі є великими за обсягом. Решта опитаних педагогів вважає мову підручника доступною для дітей цього віку. Що стосується навчальної книги Н. Басай, то

монологічним дає підстави стверджувати, що мова підручника є простою, доступною для дітей цього віку.

На початку кожного уроку учні працюють над вимовою окремих слів, звуків, слухаючи автентичні вправи з аудіокасети. Фонетичні вправи присутні на уроках у всіх підручниках для 2-го, 3-го та 4-го класів [9; 10; 11]. Після фонетичної зарядки автор пропонує проводити невідготовлене мовлення, яке допомагає створити невимушену доброзичливу атмосферу у класі, налаштувати учнів на активну діяльність на уроці. Автор книги вважає, що невідготовлене мовлення дає дуже багато для організації навчального процесу і фрази, які часто повторюються, без зайвих зусиль засвоюються учнями, і з кожним разом все більше і більше витісняють з уроку рідну мову, переходячи з пасивних в активні.

Як позитивний момент відзначимо й те, що автор використовує поурочну побудову підручника з німецької мови. Це суттєво допомагає вчителю у тематичному плануванні навчального матеріалу. Вправи для закріплення подані у порядку зростання - від простого до складного (від репродуктивних вправ за зразком - до творчих завдань). Вони дають можливість вчителю варіювати тематичне планування, здійснювати диференціацію тощо. Така поурочна побудова підручника запобігатиме перевантаженню учнів внаслідок нераціональної побудови й організації навчального процесу. Взагалі, увесь підручник побудований так, щоб не тільки навчити дітей логічно і творчо мислити, спостерігати, порівнювати, робити висновки, а й забезпечити належне виховання молодших школярів у всіх його аспектах: патріотичному, естетичному, трудовому тощо. Велику інформативну цінність мають також ілюстрації.

«Зміст підручника має формувати у учнів різносторонні інтереси, сприяти всебічному розвитку, показувати різні сторони навколишнього світу» [6, 15].

Нова лексика, граматичний матеріал подається наприкінці уроку без перекладу і позначається рубрикою «Merkt euch» («Запам'ятайте»), Є різні варіанти введення нової лексики, але у цьому випадку автор покладається на творчість учителя. У кінці підручника подано словничок з перекладом лексики рідною мовою, який розроблено за темами підручника.

Побудова навчальних книг «Guten Tag» Н. Басай - тематична [2; 3; 4]. Для того, щоб допомогти учням опанувати німецьку мову, навчитися читати, писати і спілкуватися німецькою, автор вводить у підручник персонажі - бобреня Тім, мишеня Томі і сороку Хельгу. Ці персонажі, на думку Н. Басай, зроблять навчання захоплюючим. Щоб зацікавити дітей, автор проводить спочатку діалог із персонажами підручника, а потім пропонує дітям виконати їх ролі.

Кожен наступний підручник є логічним продовженням попереднього і у кожному присутні ті ж самі персонажі. Кожна тема містить діалоги, полілоги, тексти, вірші, пісні, римування, лічилки.

Як зазначає ряд науковців[5; 7], підручник вважається доступним тоді, коли у ньому є вправи на повторення. Н. Басай відводить завданням на повторення рубрику, яка міститься у кінці кожного розділу («Wir wiederholen»). Дана рубрика включає лексичні, граматичні, творчі завдання. Повторюються мовленнєві зразки, вірші, лічилки, пісні, проводяться різноманітні ігри.

Досить оригінально і вдало, на нашу думку, автор подає лексику: кожному новому слову відповідає ілюстрація. Учні за допомогою малюнка зможуть без великих перешкод здогадатися значення слова. Трапляється також, коли переклад подається у дужках рідною мовою. Саме цим відрізняється підручник Н. Басай від підручника З. Павлюк. Відмінність полягає ще й у тому, що у книзі другого.